

Reciklirajte sve, bez obzira na veličinu! – Obilježavanje 5. Međunarodnog dana e-otpada u BiH

*Od ~16 milijardi mobilnih telefona koji se koriste širom svijeta,
~5,3 milijarde postati će e-otpad u 2022. godini;
samo mali dio biti će pravilno zbrinut*

Ujedinjene nacije procjenjuju da će samo 2022. godine u svijetu biti proizvedeno **24,5 miliona tona otpada od malih aparata**. Ovo je četiri puta veće od težine velikih piramida u Gizi. Zbog svoje male veličine, predmeti poput mobilnih telefona, električnih četkica za zube, tostera i fotoaparata često se mogu pogrešno odložiti i čine 8% cjelokupnog e-otpada koji odlazi u kante za miješani otpad. To znači da gubimo važne sirovine koje sadrže, a koje se ne mogu izvući iz njih. U Evropi **1,4 kg e-otpada po stanovniku svake godine završi kao miješani otpad**. Osim toga, mali uređaji koji se ne koriste svakodnevno odlažu se u ormare, garaže, podrumne, tavane i brzo se zaboravljaju. Kao rezultat toga, prosječno evropsko domaćinstvo akumulira 5 kg e-uređaja po osobi.

Stručnjaci očekuju da će se oko **5,3 milijarde mobilnih telefona** prestati koristiti ove godine. Naslagani jedan preko drugog sa prosječnom debljinom od 9 mm, nekorišteni telefoni bi se podigli na otprilike 50.000 km – 120 puta više od Međunarodne svemirske stanice; jedna osmina puta do Mjeseca. I uprkos njihovom dragocjenom zlatu, bakru, srebru, paladiju i drugim komponentama, koje se mogu reciklirati, stručnjaci očekuju da će većina nestati u ladicama, ormarima ili garažama, ili će biti bačena u kante za miješani komunalni otpad ili biti spaljena. Iznenađujuće je da mobilni telefoni zauzimaju 4. mjesto među malim elektronskim proizvodima, koje potrošači najčešće gomilaju.

Istraživanje WEEE Foruma o akumulaciji e-otpada u domaćinstvima

Akumulacija mnogih vrsta malih uređaja iz domaćinstva je u središtu je ovogodišnjeg 5. Međunarodnog dana e-otpada, koji će se održati u petak, 14. oktobra 2022. Organizatori su objavili rezultate sprovedenih istraživanja kako bi otkrili zašto toliko domaćinstava i preduzeća ne predaju otpadnu električnu i elektronsku opremu (e-otpad) na popravku ili recikliranje. Istraživanja od 8.775 evropskih domaćinstava u šest zemalja, koje predstavljaju raznolikost Evropske unije – Portugalu, Holandiji, Italiji, Rumuniji i Sloveniji, uz zasebno istraživanje u Velikoj Britaniji, pokazuju da prosječno domaćinstvo sadrži 74 električna i elektronska proizvoda kao što su telefoni, tableti, laptopi, električni alati, fen za kosu, tosteri i ostali aparati (osim lampi). Od ta 74 proizvoda, 13 se gomila (9 od njih se ne koriste, ali rade, 4 su pokvarena).

5 najviše skupljenih malih električnih i elektronskih proizvoda (po broju komada*), Evropa:

1. Mala potrošačka elektronika i dodatna oprema (npr. slušalice, daljinski upravljači)
2. Mali kućanski aparati (npr. satovi, pegle)
3. Mala oprema za informacione tehnologije (npr. eksterni čvrsti diskovi, ruteri, tastature, miševi)
4. Mobilni i pametni telefoni
5. Mala oprema za pripremu hrane (npr. tosteri, prerada hrane, roštilj)

(* Po težini, odbačene mašine za pranje veša i druga bijela tehnika daleko nadmašuju sve druge vrste e-otpada.)

Top 5 razloga za gomilanje e-otpada bilo koje vrste, u Evropi:

1. Možda ću ga ponovo koristiti u budućnosti (46%)
2. Planiram ga prodati / pokloniti (15%)
3. Ima sentimentalnu vrijednost (13%)
4. Možda ima vrijednost u budućnosti (9%)
5. Ne znam kako da ga riješim (7%)

Pascal Leroy, generalni direktor WEEE Foruma, organizacije koja stoji iza Međunarodnog dana e-otpada, je izjavio: „Ove godine smo se fokusirali na male predmete e-otpada, jer je vrlo lahko da se akumuliraju neiskorišteni i neprimijećeni u domaćinstvima, ili da budu bačeni u običnu kantu za smeće. Ljudi obično ne shvataju da svi ovi naizgled beznačajni predmeti imaju veliku vrednost i da zajedno na globalnom nivou predstavljaju ogromne količine.”

Dodaje **Magdalena Charytanowicz** iz WEEE foruma zaduženog za Međunarodni dan e-otpada: „Kao što je navedeno u našem kratkom javnom videu (<https://youtu.be/p7iz9hKeDx8>), samo 2022. godine, mali električni i elektronski predmeti kao što su mobilni telefoni, električne četkice za zube, tosteri i kamere proizvedeni širom svijeta će težiti ukupno 24,5 miliona tona – četiri puta više od težine Velike piramide u Gizi. A ovi mali predmeti čine značajan udio od 8% cjelokupnog e-otpada bačenog u kante za smeće i na kraju odloženog na deponiju ili spaljivanje. Ovi uređaji sadrže mnoge važne resurse koji se mogu koristiti u proizvodnji novih elektroničkih uređaja ili druge opreme, kao što su vjetroturbine, baterije za električne automobile ili solarne panele – sve je to ključno za zelenu, digitalnu tranziciju u društva s niskim udjelom ugljika.”

Virginijus Sinkevičius, evropski komesar za životnu sredinu, okeane i ribarstvo, prokomentarisao je: „Nastavak rasta proizvodnje, potrošnje i odlaganja elektronskih uređaja ima ogroman uticaj na životnu sredinu i klimu. Evropska komisija se obraća onima s prijedlozima i mjerama tokom cijelog životnog ciklusa proizvoda, počevši od dizajna do prikupljanja i pravilnog tretmana kada elektronika postane otpad.”

Međunarodni dan e-otpada u Bosni i Hercegovini (#ewasteday)

Prošle godine je preko 170 organizacija iz 78 zemalja širom svijeta podržalo četvrto obilježavanje Međunarodnog dana e-otpada. I ove godine očekujemo barem još toliko. U Bosni i Hercegovini taj dan obilježavamo posebnim događajima širom države 14. oktobra 2022. godine, u organizaciji društva [ZEOS eko-sistem d.o.o.](#), ovlaštenog operatera za upravljanje otpadnom električnom i elektronskom opremom u FBiH.

Centralna manifestacija obilježavanja Međunarodnog dana e-otpada u održati će se u **JU Centar za slušnu i govornu rehabilitaciju Sarajevo** (adresa: Asima Ferhatovića br.2, Sarajevo) sa početkom u 10.00 sati. Manifestaciju će otvoriti obraćanje prisutnim od strane koordinatora projekta, a zatim aktivnosti djece koje se odnose na recitacije i igrokaz, manifestacija će se završiti sadnjom 50 sadnica u dvorištu škole, zajedno sa volonterima i prisutnim gostima. Ovaj ekološki dan širom države, a kroz projekat [Zelena revolucija 2](#), će podržati 137 osnovnih škola, jedna srednja škola i jedan vrtić.

Pozivamo stanovništvo da posjete www.zeos.ba i pronađu najpogodniji način da predaju svoj e-otpad u ZEOS-ov kontejner ili **besplatno sa kućne adrese**, želimo da zajedno pošaljemo snažnu poruku o podizanju i razvijanju svijesti našeg društva i pojedinaca o značaju pravilnog odlaganja i zbrinjavanja e-otpada.